

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติดสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการ 3 ขั้นตอนดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติดสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สรุปภาพรวมได้ดังภาพที่ 9

<p>ขั้นตอนที่ 1</p> <p>การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน</p>	<p>ขั้นตอนที่ 2</p> <p>การพัฒนาหลักสูตร</p>	<p>ขั้นตอนที่ 3</p> <p>การทดลองใช้</p> <p>และประเมินผลการใช้หลักสูตร</p>
<p>ศึกษาเอกสาร และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>พัฒนาเอกสารหลักสูตรฝึกอบรม และ คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้าง ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด</p>	<p>กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี ช่วงชั้นที่ 3 อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 33 คน</p> <p>เครื่องมือ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด 2. แบบวัดทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด 3. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม <p>การทดลองและประเมินผลการใช้หลักสูตร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทดสอบวัดทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดก่อน ฝึกอบรม 2. ดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม ระยะเวลา 2 วัน รวม 12 ชั่วโมง 45 นาที ใช้แผนฝึกอบรม 8 แผน 3. ทดสอบวัดทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดหลังฝึกอบรม ด้วยแบบวัดทักษะชีวิต 4. สอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมตามหลักสูตร <p>การวิเคราะห์ข้อมูล</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของทักษะชีวิตก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมโดยใช้สถิติ $t - test dependent$ 2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตร หลังฝึกอบรม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์
<p>ศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับนักเรียนในชั้นชั้นที่ 3</p>	<p>ประเมินคุณภาพเอกสารหลักสูตร และ คู่มือการใช้หลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

1.1 วัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลพื้นฐานไปกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ดังนี้

1.2 แหล่งข้อมูลมี 2 แหล่งดังนี้

1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

1.1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

1.2) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี

2) ครูฝ่ายปกครองจำนวน 12 คน และนักเรียนของโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรีที่กำลังเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 25 คน

1.3 เครื่องมือ

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ครูและนักเรียน ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1.1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์

1.2) ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

1.3) กำหนดโครงสร้างและข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์

1.4) สร้างแบบสัมภาษณ์สภาพและแนวทางป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

ประกอบด้วยประเด็นดังนี้

1.4.1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

1.4.2) สภาพยาเสพติดในสถานศึกษา

1.4.3) การแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน

1.4.4) สาเหตุและผลกระทบของการแพร่ระบาดของยาเสพติด

1.4.5) แนวทางป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

1.4.6) นำไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัยของข้อคำถาม

1.4.7) ปรับปรุง และพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ต่อไป

1.4 การรวบรวมข้อมูล

1) วิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นสำคัญจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม แนวคิดทักษะชีวิต การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พฤติกรรมเสี่ยง

2) รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นักเรียนและครูฝ่ายปกครองที่ดำเนินการกำกับติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ดังนี้

2.1) สัมภาษณ์นักเรียนที่กำลังเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรีที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและพฤติกรรมไม่เสี่ยงจำนวน 25 คน มีประเด็นสัมภาษณ์ดังนี้

- 2.1.1) ปัญหาและสาเหตุที่เยาวชนวัยรุ่นติดยาเสพติด
- 2.1.2) การแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน
- 2.1.3) สาเหตุและผลกระทบของการแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 2.1.4) ชนิดของยาเสพติดที่ใช้
- 2.1.5) แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.2) สัมภาษณ์ครูผู้ายปกครองที่ดำเนินงานกำกับติดตามดูแลช่วยเหลือและ
แก้ไขนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นดังนี้

- 2.2.1) ปัญหาและสาเหตุที่เยาวชนวัยรุ่นติดยาเสพติด
- 2.2.2) การแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 2.2.3) สาเหตุและผลกระทบของการแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 2.2.4) ชนิดของยาเสพติดที่ใช้
- 2.2.5) แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประเด็นสำคัญแล้วนำเสนอ
ในลักษณะความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ขั้นตอนนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกัน
ยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานโดยการดำเนินการ 2 ตอน
ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต (Life Skills)
การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

1.2 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานมาเป็นข้อมูลในการ
พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

1.3 การดำเนินการ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต
(Life Skills) การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 รายละเอียดดังนี้

1) นำผลการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการสัมภาษณ์นักเรียนและครู ด้านความรู้พื้นฐานและทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด มาวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประเด็นสำคัญเพื่อใช้ข้อมูลในหลักสูตรฝึกอบรม

2) กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ประกอบด้วยเอกสารหลักสูตรฝึกอบรมและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม มีรายละเอียดดังนี้

2.1) เอกสารหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย

- 2.1.1) ความเป็นมาของหลักสูตร
- 2.1.2) แนวคิดพื้นฐานของหลักสูตร
- 2.1.3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 2.1.4) โครงสร้างของหลักสูตร
- 2.1.5) เนื้อหาสาระของหลักสูตร
- 2.1.6) แนวทางการจัดกิจกรรม
- 2.1.7) แนวทางการวัดผลประเมินผล

2.2) คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย

- 2.2.1) คำชี้แจงการใช้หลักสูตร
- 2.2.2) กำหนดการฝึกอบรม
- 2.2.3) เนื้อหา
- 2.2.4) แนวทางการจัดกิจกรรมฝึกอบรม
- 2.2.5) แผนการฝึกอบรม
- 2.2.6) การวัดผลประเมินผลฝึกอบรม

3) กำหนดรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ดังตารางที่ 8

ตาราง 8 โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด

แผนฝึกอบรมที่ หน่วย	จุดประสงค์	เนื้อหา	เวลา (นาที)
หน่วย “ร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจ” (แผนเตรียม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม)	1. เพื่อสร้างความคุ้นเคย ไว้วางใจต่อกันในการร่วม กิจกรรมฝึกอบรม 2. เพื่อละลายพฤติกรรมของ ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมให้เป็นผู้ กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปิดเผย ตนเองโดยมีความจริงใจต่อกัน ในการร่วมกิจกรรมต่างๆใน หน่วยการจัดการเรียนรู้ต่อไป	1. กิจกรรมเพลงมาร์ชเฉลิม ขวัญสตรี , เพลง วันนี้อยินดี ที่เราได้มาพบกัน 2. กิจกรรมเกม ฉันคือใคร ทักษะศึกษา ชีวิตที่ดีสดใส, แมงกูกี้ เนื้อคู่อยู่ไหน	80
แผนฝึกอบรมที่ 1 หน่วย “รู้พิษร้าย คิดได้ ปลอดภัยเสมอ	1. วิเคราะห์สถานการณ์การแพร่ ระบาดของยาเสพติดได้ 2. วิเคราะห์สาเหตุและ ผลกระทบของการแพร่ ระบาดของยาเสพติด ที่ส่งผลต่อตนเองครอบครัว และสังคมโดย 3. เสนอแนวทางการป้องกัน ยาเสพติดในระดับบุคคล ครอบครัว โรงเรียน ได้หลากหลาย	1. สถานการณ์การแพร่ ระบาดของยาเสพติด 2. สาเหตุและผลกระทบ ของการแพร่ระบาดของ ยาเสพติด 3. แนวทางป้องกันยาเสพติด	60
แผนฝึกอบรมที่ 2 หน่วย “ตระหนักรู้ใน ตน พันภัยยาเสพติด”	1. วิเคราะห์จุดดีของตนที่ ช่วยป้องกันการถูก ชักชวนไปใช้ยาเสพติด 2. ระบุจุดด้อยของตนเองที่ เสี่ยงต่อการถูกชักชวนให้ ไปใช้ยาเสพติด 3. ตระหนักรู้ในตนที่จะไม่ เกี่ยวโยงกับยาเสพติด	1. จุดดีในการป้องกันการถูก ชักชวนไปใช้ยาเสพติด 2. จุดด้อยที่เสี่ยงต่อการถูก ชักชวนให้ไปใช้ ยาเสพติด 3. ความตระหนักรู้ในตน	120

ตาราง 8 (ต่อ)

แผนฝึกอบรมที่ หน่วย	จุดประสงค์	เนื้อหา	เวลา (นาที)
แผนฝึกอบรมที่ 3 หน่วย "พลาดไปให้ โอกาส"	<ol style="list-style-type: none"> 1. แสดงออกซึ่ง ความรู้สึกเห็นใจ เข้าใจผู้ใช้ ยาเสพติดได้ 2. แสดงออกซึ่งความรู้สึก เห็นใจและเข้าใจ ผู้เลิกใช้ยาเสพติดได้ 3. แสดงออกซึ่งความเห็นใจ และเข้าใจผู้ที่ได้รับ ผลกระทบจาก ปัญหา ยาเสพติดได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเห็นใจและเข้าใจ ผู้ใช้ยาเสพติด 2. ความเห็นใจ และเข้าใจผู้เลิกใช้ ยาเสพติด 3. ความเห็นใจผู้ที่ได้รับ ผลกระทบจากปัญหา ยาเสพติด 	120
แผนฝึกอบรมที่ 4 หน่วย "ภูมิใจในตน ร่วม สร้างสรรค์สังคมที่ดี"	<ol style="list-style-type: none"> 1. ภูมิใจในคุณค่าของตน 2. ภูมิใจในตนที่ไม่ใช้ ยาเสพติด 3. แสดงความคิดเห็นต่อ บทบาทความรับผิดชอบ ของตนเองในการป้องกัน ตนเอง ครอบครัวและ ชุมชนจากยาเสพติด และ การแพร่ระบาดของ ยาเสพติด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความภูมิใจในตน 2. การเป็นส่วนหนึ่งของ สังคมในการรับผิดชอบ การป้องกันยาเสพติด และการป้องกันการแพร่ ระบาดของยาเสพติด 	95

ตาราง 8 (ต่อ)

แผนฝึกอบรมที่ / หน่วย	จุดประสงค์	เนื้อหา	เวลา (นาที)
แผนฝึกอบรมที่ 5 หน่วย “อย่าโกรธนะ เพราะรักจึงเตือน”	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์ที่อาจถูกชักชวนไปใช้ยาเสพติดได้ถูกต้อง 2. เตือนเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดให้หลีกเลี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้ไปใช้ยาเสพติด 2. การเตือนเพื่อนเมื่อจะไปใช้ยาเสพติด 	90
แผนฝึกอบรมที่ 6 หน่วย “ฝึกกาย ฝึกจิต ตัดสินใจไม่ผิดพลาด”	<ol style="list-style-type: none"> 1. รับรู้ปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2. หาทางเลือกแก้ปัญหาและตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างถูกต้องเหมาะสมได้ 3. ประเมินอารมณ์ของตนเองได้ 4. เลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้เหมาะสม 5. เสนอวิธีการควบคุมระดับความเครียดได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2. การตัดสินใจและแก้ไขปัญหาคือถูกต้องเหมาะสม 3. การจัดการกับอารมณ์และการจัดการกับความเครียด 	160
แผนหลังฝึกอบรม หน่วย “สัญญาด้วยใจ รักเพื่อนร่วมด้านภัย ยาเสพติด”	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมฝึกอบรม 2. เพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพลงอำลา 2. เพลงคำมั่นสัญญา 3. เปิดเผยความรู้สึกที่เข้าร่วมฝึกอบรม 	40

2. การประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1 วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2 แหล่งข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินเอกสารหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มี 3 ท่านดังนี้

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
- 2) นางศศิพัฒน์ ไกรว่อง ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1
- 3) นางเดือนเพ็ญ โยเอื้อง นักวิชาการ 7 สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพิษณุโลก

2.3 เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหลักสูตรคือ แบบประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีรายละเอียดการสร้างดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม
- 2) ศึกษาเอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)
- 3) กำหนดโครงสร้างและลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับที่มีข้อคำถามครอบคลุมการประเมินทั้ง เอกสารหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
- 4) สร้างแบบประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ประกอบด้วยประเด็นการประเมิน ดังนี้

4.1) เอกสารหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย

- 4.1.1) ความเป็นมาของหลักสูตร
- 4.1.2) แนวคิดพื้นฐานของหลักสูตร
- 4.1.3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 4.1.4) โครงสร้างของหลักสูตร
- 4.1.5) เนื้อหาสาระของหลักสูตร
- 4.1.6) แนวทางการจัดกิจกรรม
- 4.1.7) แนวทางการวัดผลประเมินผล

4.2) คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย

- 4.2.1) คำชี้แจงการใช้หลักสูตร
- 4.2.2) กำหนดการฝึกอบรม
- 4.2.3) เนื้อหา
- 4.2.4) แนวทางการจัดกิจกรรมฝึกอบรม
- 4.2.5) แผนการฝึกอบรม
- 4.2.6) การวัดผลประเมินผลฝึกอบรม

5) นำแบบประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ เนื้อหา แล้ว จัดพิมพ์เป็นแบบประเมินที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

24 การดำเนินการ

ประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

1) นำแบบประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ประสานความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พร้อมหนังสือขอความร่วมมือการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากสำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2) นำหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านประเมินตามที่กำหนดไว้ในแหล่งข้อมูลโดยใช้แบบประเมินคุณภาพหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุป

1) นำผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 100)

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	หลักสูตรมีคุณภาพดีมาก
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	หลักสูตรมีคุณภาพดี
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	หลักสูตรมีคุณภาพปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	หลักสูตรมีคุณภาพต่ำ
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	หลักสูตรมีคุณภาพต่ำมาก

2) นำหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบางประเด็นตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การทดลองใช้ และประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อทดลองใช้ และประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 11 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนักเรียนห้องละ 3 คน รวมจำนวน 33 คน

1.3 เครื่องมือ คือ แบบวัดทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด

แบบวัดทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ก่อนฝึกอบรม และหลังฝึกอบรมผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตที่เกี่ยวกับยาเสพติด

2) ศึกษาเอกสารและตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดทักษะชีวิต

3) สร้างแบบวัดทักษะชีวิตลักษณะเครื่องมือเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ให้เลือกตอบข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว ข้อคำถามครอบคลุมจุดประสงค์ การประเมินทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 56 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน และ ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

4) นำแบบวัดทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วคัดเลือกข้อความที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ไว้จำนวน 35 ข้อซึ่งมี ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านดังนี้

4.1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขแก้ว คำสอน อาจารย์สาขาวัดผลและประเมินผล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

4.2) ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ อาจารย์สาขาวัดผลและประเมินผล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

4.3) ดร.ชนม์ชกรณ วรอินทร์ อาจารย์สาขาวัดผลและประเมินผล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

5) นำแบบวัดทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เคยฝึกอบรม

เกี่ยวกับทักษะชีวิตมาแล้วของโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน และนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความยาก (p) ได้ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.21 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.30 – 0.70 จำนวน 35 ข้อ

6) นำแบบวัดทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดสำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 35 ข้อมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับตามวิธีการของ Kuder Richardson (KR - 20) ได้ค่าเท่ากับ 0.952

7) จัดพิมพ์แบบวัดทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

1.4 การดำเนินการทดลอง

1) แบบการทดลอง

ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One – Group Pretest – Posttest Design

ดังนี้

การทดสอบก่อนฝึกอบรม	ฝึกอบรม	การทดสอบหลังฝึกอบรม
T1	X	T2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

X คือ การฝึกอบรมตามหลักสูตรการฝึกอบรมการป้องกันยาเสพติด

T1 คือ การทดสอบก่อนฝึกอบรม

T2 คือ การทดสอบหลังฝึกอบรม

2) ขั้นตอนการทดลอง

การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีดังนี้

2.1) การเตรียมการก่อนทดลอง

2.1.1) กำหนดวัน และเวลาฝึกอบรม

2.1.2) ผู้วิจัยขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการทดลองจากสำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการประเมินผล และระยะเวลาดำเนินการอบรม

2.1.3) เตรียมการด้านหลักสูตรฝึกอบรม คู่มือฝึกอบรม วัสดุสื่ออุปกรณ์ และสถานที่จัดฝึกอบรม และผู้ที่ จะเข้ารับการฝึกอบรม

2.2) การทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการฝึกอบรม ตามแผนฝึกอบรมที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยเชิญวิทยากรหลักช่วย 4 คน โดยผู้วิจัยเป็นวิทยากรร่วมในการฝึกอบรม ดังนี้

2.1.1) ทดสอบก่อนฝึกอบรมด้วยแบบวัดทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 กับนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ที่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 33 คน

2.1.2) ดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่3 ให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 33 คนเป็น ระยะเวลา 2 วัน รวม 12 ชั่วโมง 45 นาที ตามแผนฝึกอบรม จำนวน 8 แผนดังนี้

แผนเตรียมผู้เข้ารับการฝึกอบรม หน่วย "ร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจ" เวลา 80 นาที

แผนฝึกอบรมที่ 1 หน่วย"รู้พิษร้าย คิดได้ ปลอดภัยเสมอ" เวลา 60 นาที

แผนฝึกอบรมที่ 2 หน่วย"ตระหนักรู้ในตน พันภัยยาเสพติด" เวลา 120 นาที

แผนฝึกอบรมที่ 3 หน่วย"พลาดไปให้โอกาส" เวลา 120 นาที

แผนฝึกอบรมที่ 4 หน่วย"ภูมิใจในตน ร่วมสร้างสรรค์สังคมที่ดี" เวลา 95 นาที

แผนฝึกอบรมที่ 5 หน่วย"อย่าโกรธนะ เพราะรักจึงเตือน" เวลา 90 นาที

แผนฝึกอบรมที่ 6 หน่วย"ฝึกกาย ฝึกจิต ดัดสันใจไม่ผิดพลาด" เวลา 160 นาที

แผนหลังฝึกอบรม หน่วย "สัญญาด้วยใจ รักเพื่อนร่วมด้านภัยยาเสพติด" เวลา 40

นาที

รายละเอียดการฝึกอบรมนำเสนอตั้งตารางที่ 9

ตาราง 9 การฝึกอบรม ตามหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกัน
ยาเสพติด สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3

วันแรก

เวลา	กิจกรรม
07.30 - 08.00	รายงานตัว
08.00 - 08.30	พิธีเปิด
08.30 - 09.00	ทดสอบก่อนฝึกอบรม
09.00 - 09.15	รับประทานอาหารเช้า
09.00 - 09.15	แผนเตรียมผู้เข้ารับการฝึกอบรม "ร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจ"
10.35 - 11.35	แผนฝึกอบรมที่ 1 "รู้พิษร้าย คิดได้ ปลอดภัยเสมอ"
11.35 - 12.00	นันทนาการ
12.00 - 13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 13.20	นันทนาการ
13.20 - 15.20	แผนฝึกอบรมที่ 2 "ตระหนักรู้ในตน พันภัยยาเสพติด"
15.20 - 15.30	รับประทานอาหารเช้า
15.30 - 17.30	แผนฝึกอบรมที่ 3 "พลาดไปให้โอกาส"

วันที่ 2

เวลา	กิจกรรม
08.00 - 08.20	นันทนาการ
08.20 - 09.55	แผนฝึกอบรมที่ 4 "ภูมิใจในตน ร่วมสร้างสรรค์สังคมที่ดี"
09.55 - 10.10	รับประทานอาหารเช้า
10.10 - 10.30	นันทนาการ
10.30 - 12.00	แผนฝึกอบรมที่ 5 "อย่าโกรธนะ เพราะรักจึงเตือน"
12.00 - 13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 13.20	นันทนาการ
13.20 - 16.00	แผนฝึกอบรมที่ 6 "ฝึกกาย ฝึกจิต ตัดสินใจไม่ผิดพลาด"
16.00 - 16.15	รับประทานอาหารเช้า
16.15 - 16.55	แผนหลังฝึกอบรม "สัญญาด้วยใจ รักเพื่อนร่วมด้านภัยยาเสพติด"
16.55 - 17.25	ทดสอบหลังฝึกอบรม

2.1.3) ทดสอบหลังฝึกอบรม โดยทำการประเมินทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 33 คน ด้วยแบบวัดทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำผลการทดลองการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มาดำเนินการวิเคราะห์ผลการฝึกอบรมโดยใช้คอมพิวเตอร์ ในการวิเคราะห์ โดยนำคะแนนแบบวัดทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติดสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมมาตรวจให้คะแนนแล้วนำไปเปรียบเทียบคะแนนด้วยสถิติ t - test dependent และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบการบรรยาย

2. การศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต (Life Skills) การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

2.1 วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 หลังการฝึกอบรม

2.2 เครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมตามหลักสูตร ฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถามความคิดเห็น
- 2) ศึกษาเอกสารและตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)
- 3) กำหนดโครงสร้างและลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับที่มีข้อคำถามครอบคลุมการประเมินด้านเนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมฝึกอบรม วิทยากรฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์ฝึกอบรม เวลาฝึกอบรม และสถานที่ฝึกอบรม
- 4) สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ตามโครงสร้างที่กำหนดไว้
- 5) นำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ชูตเดียวกับการประเมินแบบวัดทักษะชีวิต พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิง

เนื้อหาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

6) นำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 80 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.836

7) จัดพิมพ์แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ฉบับสมบูรณ์

2.3 การรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากการสอบถามความคิดเห็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังจากการฝึกอบรม ตามหลักสูตรฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ข้อมูลจำนวน 33 ชุด

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการประเมินผลความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ต่อการฝึกอบรม หลังการเข้ารับการฝึกอบรม โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมแล้วนำค่า ($\bar{x}$) ที่ได้ ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นายชูชาติ รอดถาวร
 วัน เดือน ปี เกิด 26 กันยายน พ.ศ. 2501
 สถานที่เกิด 34 หมู่ 4 ตำบลทับยา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี 16110
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 50 / 137 ซอย 26 ถนนพระองค์ขาว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
 จังหวัดพิษณุโลก 65000
 ตำแหน่งหน้าที่การงาน ครู (คศ.2)
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
 โทร. 0-5525-8003

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2519 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
 พ.ศ. 2521 ประกาศนียบัตรชั้นสูง เอกพลศึกษา โทสุขศึกษา วิทยาลัยพลศึกษา
 จังหวัดอ่างทอง
 พ.ศ. 2526 ครุศาสตรบัณฑิต เอกพลศึกษา โทสุขศึกษา วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม
 จังหวัดพิษณุโลก
 พ.ศ. 2552 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน) มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก